

DE FSTVL CRD

De Visa Credit Card is het betaalmiddel voor uw theatertickets. Hoe of waar u die ook koopt: schriftelijk, telefonisch of aan de kassa's. En als u straks wilt nagenieten bij een heerlijk souper, is het goed te weten dat de Visa Card in de meeste restaurants in Amsterdam van harte wordt geaccepteerd. Net als op zo'n 11 miljoen andere adressen ter wereld. Hebt u nog geen Visa Card? Vraag 'm dan snel aan en bel Visa's Cliëntenservice voor meer informatie: 020-6 600 600. Dan weet u in elk geval dat u hem volgend jaar kunt gebruiken als FSTVL CRD.

Dat betaalt pas makkelijk.

Die Zauberflöte

H O L N D
F S T V L

Wolfgang Amadeus Mozart
Die Zauberflöte

Holland Festival 1995

GARDINER · MOZART

DON GIOVANNI

ARCHIV
PRODUKTION

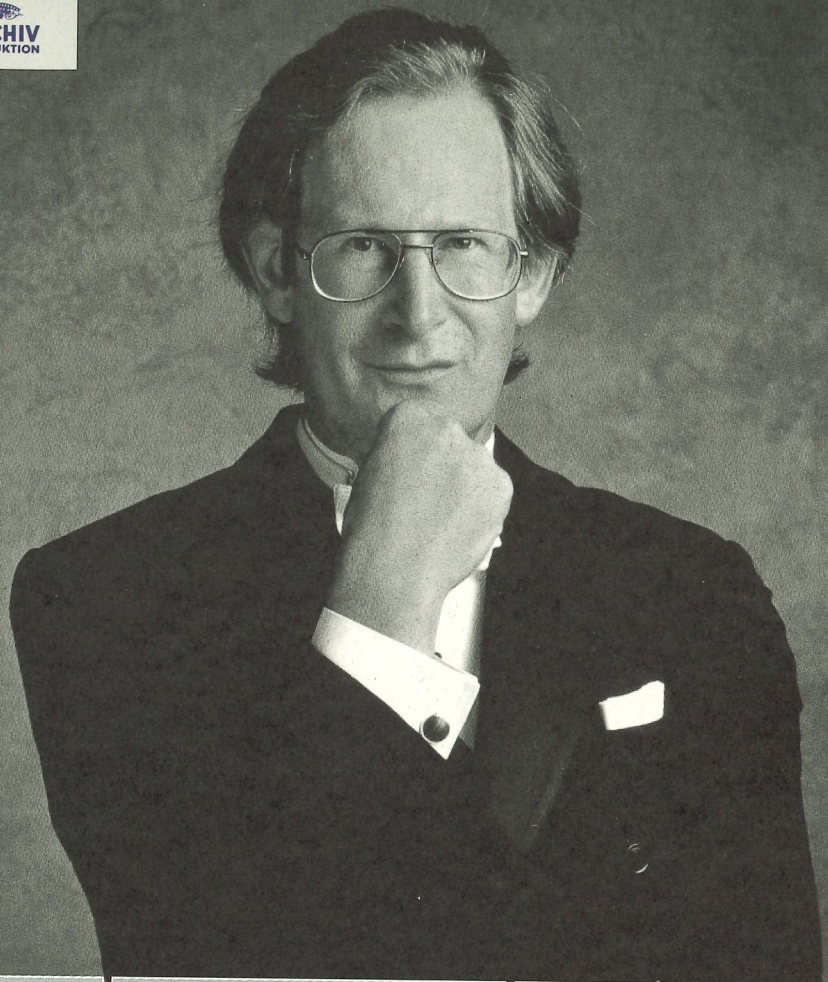
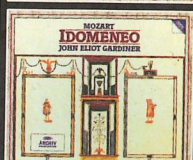
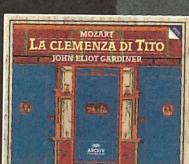

Photo: Silvia Lutz

ALREADY RELEASED
BEREITS ERSCHEINEN
LA CLEMENZA DI TITO · 2CD 431 806-2
COSÌ FAN TUTTE · 3CD 437 829-2
DIE ENTFÜHRUNG AUS DEM SERAIL
2CD 435 857-2
IDOMENEO · 3CD 431 674-2
LE NOZZE DI FIGARO · 3CD 439 871-2

3CD 445 870-2 · NEW/NEU

Wolfgang Amadeus Mozart (1756-1791)

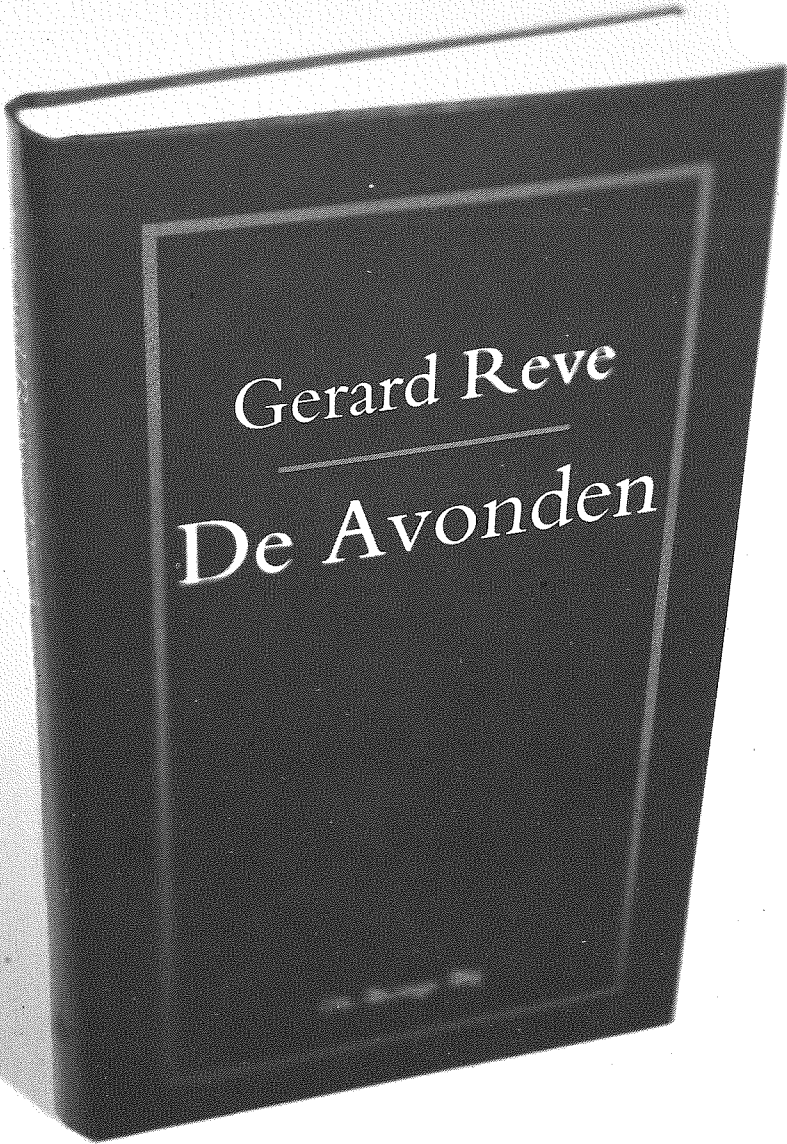
Die Zauberflöte

Große Oper in zwei Aufzügen

Libretto: Emanuel Schikaneder

Wereldpremière: Freihaustheater auf der Wieden

Wenen, 30 september 1791

Gerard Reve
—
De Avonden

de Ochtenden

BEL GRATIS 06 - 099 44 40 VOOR EEN INTRODUCTIE-ABONNEMENT
OP HET MEEST INFORMATIEVE OCHTENBLAD VAN NEDERLAND.

Inhoud

Programmagegevens 4

John Eliot Gardiner
Een aantekening bij de voorstelling van vanavond 8

Nicholas McNair
Opkomst, achtervolgd door een leeuw inlegvel

Robin Jennings
Authentiek klokkenspel? 9

Synopsis 11

Libretto 15

Biografieën 75

Colofon 80

Wolfgang Amadeus Mozart
(1756-1791)

Die Zauberflöte
(1791)

Editie verzorgd door Nicholas McNair
op basis van het manuscript en andere
primaire bronnen

semi-scenische uitvoering

De voorstelling van 20 juni komt tot
stand met medewerking van Achmea,
IBM Nederland NV en Coopers &
Lybrand.

Coopers
& Lybrand

De voorstelling van 22 juni komt tot
stand met medewerking van Andersen
Consulting en VIB N.V.
Vastgoedbeleggingsmaatschappij.

VIB N.V. Vastgoedbeleggingsmaatschappij

ma 19, di 20, do 22 juni 1995, 19.30 uur
Concertgebouw, Grote Zaal
Einde circa 22.30 uur.
Er is een pauze na de eerste akte.

Het is verboden te fotograferen.

Deze produktie komt tot stand met
steun van het Stimuleringsfonds
Nederlandse Culturele
Omroepproducties, het COBO-fonds en
de NOS-tv.
Met dank aan de Nederlandse corpora-
te patrons van Monteverdi Choir and
Orchestra.

rolverdeling
(in volgorde van opkomst)

Tamino
Michael Schade

eerste dame
Susan Roberts

tweede dame
Carola Guber

derde dame
Maria Jonas

Papageno
Gerald Finley

Koningin van de Nacht
Cyndia Sieden

Monostatos
Uwe Peper

Pamina
Christiane Oelze

drie jongens
Innsbrucker Capellknaben

eerste priester en spreker
Detlef Roth

Sarastro
Harry Peeters

Papagena
Constanze Backes

tweede priester
Robert Johnston

eerste gewapende man
Paul Tindall

tweede gewapende man
Richard Savage

Pilobolus Dance Theatre

Monteverdi Choir

English Baroque Soloists

muzikale leiding
John Eliot Gardiner

choreograaf Michael Tracy
muzikaal assistent Marco Zambelli

koorleider
van de jongens Howard Arman
productie assistent Lucinda Houghton

assistent -
choreograaf Austin Hartel

dialogoredakteur
en coach Wolfgang Knauer

toneelmeester Noel Mann
manager kostuums Colin Window

scenisch

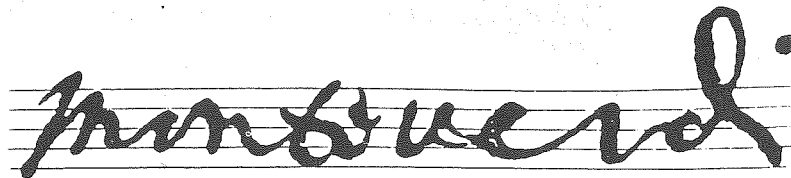
medewerker David Prins
licht Berna Geels

productie
Holland Festival Monica van Steen
Dirk Schouten

De originele produktie, in de regie van
Stephen Medcalf, waarop de uitvoering van
Die Zauberflöte van deze avond is gebaseerd,
werd gemaakt in opdracht van het Teatro
Regio di Parma, in coproductie met het Teatro
Comunale di Ferrara en Ferrara Musica.

Dank gaat uit naar Romeo Gigli (kostuumont-
werper) en het Teatro Regio voor het maken
van de kostuums die beschikbaar zijn voor de
internationale tournee van Die Zauberflöte, en
naar The Esmée Fairbairn Charitable Trust
voor een royale bijdrage in de kosten van de
kostuums.

Het klokkenspel werd voor deze produktie
ontworpen en gebouwd door Robin Jennings.

MONTEVERDI CHOIR & ORCHESTRA LIMITED
is supported
in the Netherlands by the following Corporate Patrons:

Crediet-en Effectenbank NV
F van Lanschot Bankiers nv
NCM Holding NV
Nikko Europe Plc
Richard Ellis
VIB NV Property Investment Company

We are most grateful for their support and for that of
MR DICK DE BEUS of PGGM
who represents the Netherlands
on the Monteverdi Trust.

For information about the Monteverdi's international programme of
events and opportunities for sponsorship, please contact

Michael Stott, *Development Director*
Monteverdi Choir & Orchestra Ltd
Bowring Building, PO Box 145, London EC3P 3BE, United Kingdom
Telephone: (00 44) 171 480 5183 Fax: (00 44) 171 480 5185
Charity No: 272279

Monteverdi Choir

sopranen Donna Deam
Suzanne Flowers
Lucinda Houghton
Nicola Jenkin
Angela Kazimierczuk
Elisabeth Priday
Katie Pringle
Katy Tansey

alten Carol Hall
Jennifer Higgins
Frances Jellard
Esther King
Susanna Spicer
Lindsay Wagstaff

tenoren Paul Badley
Robert Burt
Robert Johnston
Paul Phoenix
Nicolas Robertson
Paul Tindall

bassen Timothy Armstrong-Taylor
Edward Caswell
Julian Clarkson
Christopher Foster
Noel Mann
Richard Savage

English Baroque Soloists

eerste viool Alison Bury
(concertmeester)
Pauline Nobes
Peter Lissauer
Andrew Roberts
Sarah Bealby-Wright
Anne Schumann
Hildburg Williams
Desmond Heath
Catherine Ford

tweede viool Roy Mowatt
Lucy Howard
Henrietta Wayne
Stephen Jones
Susan Kinnerley
Shelagh Thomson
Carla Mastrandreas

altviool Annette Isserlis
Rosemary Nalden
Peter Collyer
Lisa Cochrane
Kate Heller

cello Timothy Mason
Christopher Poffley
Ruth Alford
Marilyn Sansom

contrabas Cecelia Bruggemeyer
Judith Evans
Andrew Durban

fluit Janet See
Rachel Beckett

hobo Michael Niesemann
James Eastaway

klarinet Lesly Schatzberger
Timothy Lines

fagot Alastair Mitchell
Philip Turbett

hoorns Susan Dent
Gavin Edwards

trompet David Blackadder
Phillip Bainbridge

trombone Susan Addison
Tom Lees
Adrian France

pauken Christopher Hind

klokkenspel Marco Zambelli

Pilobolus Dance Theatre
Kate Ashby
Niki Hart
Michael Keegan-Dolan
Simon Legge
Wilmot Mulley
Salvator Spagnolo

Een aantekening bij de voorstelling van vanavond

Elk tijdperk heeft Die Zauberflöte op zijn eigen manier benaderd: of de opera nu als een sprookje voor kinderen (of voor volwassenen!) wordt beschouwd, als een allegorie, als een verhuld vrijmetselaars-ritueel, als een blauwdruk voor waarden van de Verlichting of zelfs als een verloren gevecht in de strijd voor de gelijke behandeling van vrouwen, hij vertelt elke generatie opnieuw over magie, over de moeilijkheden van het volwassen worden en over het menselijk streven naar zelfverbetering.

foto Richard Hout

Het feit dat de opera tegelijkertijd zo veel verschillende dingen kan betekenen voor zo veel mensen, heeft me aangevoerd om naar medewerkers te zoeken die bereid waren om samen met mij een experiment aan te gaan en te proberen deze beroemde opera op een nieuwe, gestileerde manier te presenteren, een manier die de fantasie van het publiek zou bevrijden in plaats van beperken, die een beroep op hun gevoel voor het fantastische en het mysterieuze zou doen in plaats van hun een reeks vaste beelden of taferelen voor te schotelen, zoals een uitklapboek voor kinderen; een Zauberflöte die min of meer in het 'theater van de geest' plaatsvindt, het indrukwekkendste van alle theaters.

Hoewel ik samen met leden van de cast verantwoordelijk ben voor het visuele element in de uitvoering van Die Zauberflöte van vanavond, is dat meer dan enige van onze voorgaande bewerkingen van Mozart-opera's gebaseerd op

de grootschalige produktie van Stephen Medcalf zoals die eerder deze zomer in Parma en Ferrara werd opgevoerd. Ook ben ik dank verschuldigd aan Michael Tracy (choreograaf), Romeo Gigli (kostuumontwerper) en Rick Fisher (belichtingsontwerper), evenals aan mijn eigen trouwe produktieteam dat zich zo van ganser harte tot deze samenwerking bereid heeft getoond.

John Eliot Gardiner

Vertaling: Peter Bergsma

Authentiek klokkenspel?

Door Robin Jennings

Toen mij werd gevraagd om een gestemd klokkenspel te maken voor de produktie van Die Zauberflöte door John Eliot Gardiner, merkte ik dat zelfs in de zo authentieke muziekwereld waarin wij leven, niemand leek te weten wat Mozart voor ogen stond.

Het was in elk geval iets anders dan hetgeen we ons tegenwoordig voorstellen bij een gestemd klokkenspel, en zoals dat in de late negentiende en vroege twintigste eeuw in orkesten werd gebruikt (bij voorbeeld in Dukas' Tovenarsleerling), want het bereik van die instrumenten is te klein, het geluid mager en de werking onbetrouwbaar.

Er is een bestaand instrument, dulcitone genaamd, met een klavier dat stemvorken aanslaat. Maar het geluid schiet te kort en ligt veel dichterbij de goede fee dan de toverklokken van Papageno.

Een andere variant is te zien in een museum in Boston. Deze gestemde 'metallofoon' is afkomstig uit Italië en dateert uit het begin van de achttiende eeuw. De toonhoogte klopt weliswaar (A432hz), maar ook hier is het bereik niet breed genoeg. Verder zijn de staafjes van brons en niet van staal, zoals door Mozart aangegeven.

Welke vorm moest het instrument dan krijgen?

Eerst moest worden vastgesteld wat voor materiaal er zou worden aangeslagen.

Het oorspronkelijke libretto spreekt van *hölzernes Gelächter* - 'houterig gelach' - maar in Mozarts partituur wordt dat gewijzigd in *strumento d'acciaio*, ofte wel stalen instrument, met de betekenis die dat nog altijd heeft. Daaruit volgde dat er een bepaald soort staal zou worden gebruikt.

De tweede vraag was: moesten de tonen klokken of staafjes zijn? Dat bleek gewoon een kwestie van uitproberen. Berlioz is er in zijn *Traité de l'instrumentation* weliswaar van overtuigd dat het een reeks klokjes was, waarschijnlijk met een paddestoelvorm (als een fietsbel), maar een model dat zo'n klok gebruikte, klonk meer als een winkelbel dan als iets toverachtigs. Vandaar dat werd overgegaan op het gebruik van stalen staafjes.

Afgaande op de partituur moet het instrument een klaviatuur hebben gehad,

want het is onwaarschijnlijk dat zelfs de meest volleerde slagwerker met een tweetal hamertjes die handvol noten heeft aangekund. Mozart memoreert in een brief aan zijn vrouw (van oktober 1791) een leuk verhaal over een uitvoering waarin hij zelf achter de schermen op de verkeerde plaatsen het klokkenspel bespeelde. Ten slotte sloeg Papageno geërgerd tegen het decor en riep: 'Stil, jij' - of iets in die geest. Volgens Mozart 'merkte menig toehoorder zo voor het eerst dat Papageno het instrument niet zelf bespeelt'.

Zo ontstond er een klavierinstrument met metalen hamertjes die tegen stalen staafjes sloegen. Van Berlioz horen we dat er bij de uitvoering in de Parijse Opéra van de pastiche *Les mystères d'Isis*, met daarin min of meer verminkte delen van de muziek uit *Die Zauberflöte*, voor de klokkenspelmuziek een klein klavierinstrument werd gebouwd. Bij dat instrument werden staafjes en geen klokken aangeslagen, en dat wil zeggen dat ook de Fransen staafjes als geschikter beschouwden.

Ik kan alleen maar hopen dat de man zelf zijn goedkeuring zou hebben gehecht aan het instrument dat wordt gebruikt bij de uitvoering van vanavond.

Mijn dank gaat uit naar Chris Nobbs en Arthur Soothill, zonder wier hulp en raad de vervaardiging van dit instrument een verschrikking zou zijn geweest.

Robin Jennings

Vertaling: Rien Verhoef

Synopsis

Eerste bedrijf

(Een rotslandschap met enkele bomen, een ronde tempel. Bergen aan weerszijden.)

De jonge prins Tamino wordt achtervolgd door een slang. Hij stort van uitputting ineen, maar wordt gered door drie Dames, afgezanten van de Koningin van de Nacht, die het monster doden. Ze willen hun koningin het voorval melden, maar ze kunnen niet besluiten wie van hen bij de prins achterblijft. Ten slotte vertrekken ze alle drie. Als Tamino bijkomt, is hij verbaasd te zien dat de slang gedood is. Hij denkt dat Papageno, de vogelvanger van de koningin, dat heeft gedaan en Papageno eist Tamino's redding maar al te graag voor zich op. Dan komen de drie Dames terug. Ze straffen Papageno voor zijn leugen door een slot op zijn mond te doen. Ze geven Tamino een portret van de dochter van de Koningin van de Nacht, Pamina. Tamino bekijkt het en wordt op slag verliefd op de prinses.

De koningin arriveert. Ze belooft Tamino haar dochter als hij erin slaagt haar te bevrijden uit de greep van de boosaardige Sarastro die haar heeft ontvoerd. Tamino zegt de prinses te zullen redden.

De drie Dames geven hem een toverfluit die hem zal bijstaan op zijn tocht. Ze bevrijden Papageno van het slot en gebieden hem prins Tamino te vergezellen. Papageno krijgt ter bescherming een magisch klokkenspel mee. Drie jongens zullen Tamino en Papageno de weg naar Sarastro wijzen.

(Een schitterende Egyptische zaal met kussens, een Turkse tafel en tapijten.)

Pamina heeft geprobeerd te vluchten, maar die poging is verijdeld door Monostatos, een van Sarastro's bedienden. Hij laat haar boeien en wil zich aan haar vergrijpen. Dan komt Papageno. Monostatos schrikt van die ongewone verschijning en denkt dat het de duivel is. Papageno herkent de dochter van de koningin en legt haar uit dat Tamino op weg is om haar te bevrijden.

(Een woud met tempels.)

De drie jongens brengen Tamino naar Sarastro's tempels. Hij probeert naar binnen te gaan, maar stemmen zeggen hem terug te keren. Aan de poort van de Wijsheidstempel ontmoet hij de Spreker, een priester die hem zegt dat de Koningin van de Nacht hem heeft misleid en dat Sarastro geen boosaardige tiran is. Tamino hoort tot zijn vreugde dat Pamina in leven is. Als hij op zijn fluit speelt komen de wilde dieren uit het bos naar hem luisteren. Ook Papageno en Pamina komen op het geluid af. Ze vinden Tamino niet en worden achtervolgd en gegrepen door Monostatos, maar met de hulp van het magische klokkenspel slagen ze erin opnieuw te ontsnappen.

Sarastro keert met zijn gevolg terug van de jacht. Pamina biecht hem op dat ze geprobeerd heeft te vluchten, maar geeft als reden dat ze wilde ontsnappen aan Monostatos' ongewenste intimiteiten. Op dat moment brengt Monostatos prins Tamino binnen. Monostatos wordt tot zijn verbijstering door Sarastro veroordeeld tot zevenenzeventig slagen op zijn voetzolen. Daarna worden Tamino en Papageno door Sarastro uitgenodigd de proeven af te leggen die vereist zijn om te worden toegelaten tot de kring der ingewijden.

Tweede bedrijf

(Een palmenbos. De bomen zijn van zilver en hebben gouden bladeren.)

Sarastro overtuigt de leden van de broederschap ervan dat Tamino en Papageno moet worden toegestaan de beproevingen te ondergaan. Twee priesters leiden hen naar de keldergewelven onder de tempel. Bij de eerste proef moeten ze zich aan een zwijgplicht houden. De drie Dames, die de tempel zijn binnengeslopen, proberen de beide mannen tot spreken te verleiden en naar hun koningin terug te lokken.

(Een nachtelijke tuin met een bloemenprieel waarin Pamina ligt te slapen.)

Monostatos probeert opnieuw Pamina te belagen. Zijn poging wordt verijdeld door de komst van de Koningin van de Nacht.

Ze geeft haar dochter opdracht Sarastro te doden en het teken van de zon mee terug te brengen, dat haar vader op zijn sterfbed aan Sarastro had overgedragen die het, als leider van de broederschap, goed diende te beheren. Monostatos heeft het gesprek afgeluisterd en probeert Pamina ermee te chanteren, maar Pamina biecht alles op aan Sarastro. Monostatos vlucht en voegt zich bij de Koningin van de Nacht.

(Een grote zaal.)

De twee priesters leiden Tamino en Papageno binnen. De zwijgplicht geldt nog steeds. Nu worden ze op de proef gesteld door hun toekomstige echtgenotes. Een oude vrouw komt binnen en vertelt Papageno dat zij zijn geliefde is. Als ze op het punt staat haar naam te noemen, klinkt een donderslag en verdwijnt ze.

De drie jongens komen met eten en drinken en geven hun de fluit en het klokkenspel terug. Als Tamino op zijn fluit speelt, wordt Pamina erdoor aangetrokken. Ze begrijpt niet waarom Tamino niet met haar wil praten. Ze is diep bedroefd, maar Tamino blijft zwijgen.

(In het binnenste van een piramide.)

Sarastro feliciteert Tamino met zijn standvastigheid en staat hem toe Pamina te groeten voordat hij zich moet inschepen voor de laatste proeven, die van het water en het vuur, die hij mogelijkwerijs niet zal overleven.

Papageno, niet langer samen met Tamino, krijgt wijn van een priester. Als hij zijn klokkenspel bespeelt, verschijnt Papagena opnieuw, nog altijd vermomd als een oude vrouw. Ze laat hem beloven haar te trouwen voordat ze haar vermomming zal afleggen. Maar tot Papageno's boosheid wordt ze door een priester weggejaagd.

(Een kleine tuin.)

Pamina is zo radeloos door wat zij als Tamino's afwijzing heeft ervaren dat ze zelfmoord wil plegen. De drie jongens weerhouden haar daarvan en beloven haar bij de jonge prins te zullen brengen.

(Twee bergen, de ene heeft een grote waterval, de andere draagt vuur. Geharnaste mannen bewaken de ijzeren deuren in de rotsen waarachter de beproevingen moeten worden ondergaan.)

Tamino maakt zich gereed. Dan snelt Pamina op hem toe om hem tijdens de beproevingen te vergezellen en samen met hem in de orde van de ingewijden te worden opgenomen. Beschermd door de toverfluit doorstaan ze het water en het vuur. Ze worden als overwinnaars begroet.

(De kleine tuin.)

Papageno is wanhopig op zoek naar Papagena, maar hij kan haar niet vinden. Hij wil zich verhangen en opnieuw zijn het de drie jongens die tussenbeide komen. Ze maken hem duidelijk dat hij zijn magische klokkenspel heeft vergeten. Als hij erop speelt, verschijnt Papagena.

(Buiten de tempel.)

Samen met Monostatos en de drie Dames doet de Koningin van de Nacht een laatste poging het rijk der ingewijden via de tempel binnen te dringen, maar ze worden verslagen door het licht van de opkomende zon.

(In de Zonnetempel.)

Bij het aanbreken van de dag worden Tamino en Pamina door Sarastro begroet. Het volk juicht de nieuwe ingewijden toe.

Die Zauberflöte, Holland Festival, 1954.

foto Particam Pictures

Biografieën

De Duitse sopraan **Constanze Backes** studeerde zang in Düsseldorf bij Hea Soon Park, waarna zij haar studie vervolgde bij Jessica Cash in Engeland. Backes begon haar carrière in de sector van de oude muziek en reisde over de hele wereld om concerten te geven. In 1993 zong zij de rol van Barbarina in *Le nozze di Figaro* onder leiding van John Eliot Gardiner in Lissabon, Ludwigsburg, Parijs en Amsterdam. Later vertolkte zij de rol van Valletto in Monteverdi's *L'Incoronazione di Poppea* in Cremona, Rome, Wenen en Londen.

De Canadese bas-bariton **Gerald Finley** maakte zijn debuut in Glyndebourne met de rol van Sid in *Albert Herring* van Benjamin Britten, waarna hij, ook in Glyndebourne, de rol van Papageno vertolkte in *Die Zauberflöte*. Daarna volgden rollen in *Così fan tutte* en *Le nozze di Figaro* (Opera North). Finley is ook actief op het concertpodium. Zo werkte hij samen met Roger Norrington, John Eliot Gardiner en Pierre Boulez. Daarnaast heeft hij succesvolle solorecitals gegeven met liederen van Wolf en Schubert.

De in Braunschweig geboren mezzosopraan **Carola Guber** studeerde aan de Hochschule für Musik und Theater in Hannover. Daarna was zij twee seizoenen verbonden aan de Niedersächsische Staatsoper in Hannover. In 1992 won zij de eerste prijs tijdens een concours in Minden en kreeg zij een prijs van de staat Niedersachsen. In 1993 werd zij geëngageerd door het Rossini Festival in Rügen. Sinds 1993 is Carola Guber vast verbonden aan de Niedersächsische Staatsoper. In 1994 was zij finalist tijdens het Sylvia Geszty-Wettbewerb, een concours voor coloratuur-zangeressen.

De tenor **Robert Johnston**, lid van het Monteverdi Choir, begon zijn carrière bij het koor van de kathedraal van Salisbury. Hij studeerde aan de Royal Academy of Music bij Kenneth Bowen. Zijn repertoire bestrijkt een breed spectrum en reikt van Purcell (opnamen met John Eliot Gardiner) tot Orff (*Carmina Burana*) en Britten (*Serenade for Tenor, Horn and Strings*).

Maria Jonas studeerde bij Montserrat Figueras en Kone Jacobs in Basel en Jessica Cash in Londen. Zij werkte samen met Jordi Savall, Hermann Max, Sequentia, Alte Musik Dresden en La Sfera Armoniosa. In Duitsland is zij vooral bekend vanwege haar solo-recitals met de luitist Stephan Rath, met wie zij een cd opnam met liederen van Barbara Strozzi. In de afgelopen jaren is Jonas zich steeds meer gaan toeleggen op het zingen van operarollen.

De Duitse sopraan **Christiane Oelze** studeerde bij Klesie Kelly-Moog en Elisabeth Schwarzkopf. Op dit moment volgt zij lessen bij Erna Westenberger. Op zeer jonge leeftijd won zij prijzen op liederenconcoursen, waaronder het Hugo Wolf Concours, waarna zij al snel haar debuut maakte op internationale festivals als de Berliner Festwochen. In 1990 maakte zij haar debuut in de rol van Despina in *Così fan tutte* in Ottawa. Het jaar daarna zong zij de rol van Konstanze in *Die Entführung aus dem Serail* tijdens de Salzburger Festspiele. Daarnaast was zij Anne Trulove in *The Rake's Progress* van Stravinsky, Regina in *Mathis der Maler* van Hindemith en Gretel in *Humperdinck's Hänsel und Gretel*.

Harry Peeters studeerde zang aan het conservatorium in Maastricht en vervolgde zijn studie in Wenen. Direct na zijn afstuderen werd hij gevraagd door de Wiener Volksoper, waarna hij te gast was bij het Staatstheater in Darmstadt en de

foto Maria Austria

Die Zauberflöte, Holland Festival, 1962.

Deutsche Oper am Rhein in Düsseldorf. Peeters zong in operahuizen en concertzalen in onder andere Londen, Amsterdam, Bonn, München, Berlijn, Parijs, Salzburg, Tokyo, Los Angeles en San Francisco. Hij werkte met dirigenten als Claudio Abbado, Edo de Waart, Carlo Maria Guilini en Seiji Ozawa.

De Duitse tenor **Uwe Peper** begon zijn carrière als koortenor in Eisleben. Daarna volgde een driejarig engagement als zanger in Halberstadt en een verbintenis bij de Komische Oper Berlin. Van 1985 tot 1987 zong hij in Stuttgart bij de Staatsoper. Daarna kreeg hij een vaste aanstelling bij de Deutsche Oper Berlin. Hij werkte met regisseurs als Götz Friedrich, Harry Kupfer, Johannes Schaaf en Giorgio Strehler. Peper zong de rol van Pedrillo in een concertante uitvoering van *Die Entführung aus dem Serail* onder leiding van John Eliot Gardiner tijdens de Salzburger Festspiele en het Holland Festival 1991.

De Amerikaanse sopraan **Susan Roberts** begon haar internationale carrière bij de opera in Krefeld, waarna zij gevraagd werd door de operahuizen van Wiesbaden en Frankfurt. Zij zong in *Die Entführung aus dem Serail* (producties van Giorgio Strehler in Bologna en Jean-Pierre Ponnelle in Keulen) en vertolkte de rol van Ninette in *Die englische Katze* van Hans Werner Henze bij het Edinburgh Festival. Daarnaast werkte zij mee aan producties van *Parsifal* en *Der Ring des Nibelungen* onder leiding van James Levine en Marek Janowski bij operahuizen in Parijs, Turijn, Bonn, Stuttgart en Berlijn.

De Duitse bariton **Detlef Roth** studeerde bij Georg Jelden aan de Musikhochschule in Stuttgart. Hij behaalde diverse prijzen op zangconcoursen in Duitsland en Oostenrijk. Hij was te gast bij diverse festivals in Europa, zoals de Schwetzingen

Festspiele en de Ludwigsburger Schloßfestspiele. Zijn operarepertoire bestaat uit werken van onder anderen Lortzing, Mozart, Rossini, Verdi en Wagner. Roth geeft ook solorecitals.

De Engelse bas **Richard Savage** zingt regelmatig als solist met toonaangevende kamerkoren en ensembles. Savage gaf concerten tijdens de festivals van Aix en Provence, Bath, Bergen, Edinburgh, Salzburg en Luzern. Hij maakte opnamen van werk van Bach, Buxtehude, Carissimi, Grainger, Händel en Lehar, alle onder leiding van John Eliot Gardiner.

De tenor **Michael Schade** kreeg in 1991 van de Canada Council de prijs voor de 'meest veelbelovende uitvoerend musicus'. Hij maakte al snel zijn opwachting bij belangrijke gezelschappen, zoals het Teatro Communale in Bologna (de rol van Tamino in *Die Zauberflöte*), het Rossini Opera Festival in Pesaro (Iago in Rossini's *Otello*) en de Weense Staatsopera (Almaviva in *Il barbiere di Siviglia*). Hij maakte zijn debuut bij de Metropolitan Opera met de rol van Jacquino in *Fidelio*. Michael Schade is ook actief op het concertpodium. In 1994 maakte hij zijn debuut in Salzburg (Mozart-aria's) en bij de Promenadeconcerten van de BBC. Ook trad hij op met John Eliot Gardiner en het Monteverdi Orchestra.

De sopraan **Cyndia Sieden** kreeg internationale bekendheid als coloratuursopraan door een reeks succesvolle concerten in Europa en de Verenigde Staten. Zij zong de rol van Sophie in *Der Rosenkavalier* in het Théâtre de Châtelet onder Armin Jordan. Bij de opera in Seattle trad zij op in *The Turn of the Screw* van Benjamin Britten. In het seizoen 1992-'93 zong zij de rol van Zerbinetta in de productie van de English National Opera van *Ariadne auf Naxos*. Daarnaast vertolkte zij rollen bij

foto Vincent Mentzel

Die Zauberflöte, Holland Festival, 1982.

de Opéra de Bastille (*Die Zauberflöte*) en in een Bayerische Rundfunk-productie van *Die schweigsame Frau* van Richard Strauss. Cyndia Sieden is vaak te gast bij de Bayerische Staatsoper in München, waar zij haar debuut maakte als Rosina in *Il barbiere di Siviglia*.

Paul Tindall studeerde aan het King's College in Londen, waar hij les kreeg van Anthony Rolfe Johnson en David Mason. Hij bezocht als solist met het Monteverdi Choir de opera van Sidney, de Avery Fisher Hall in New York en Suntory Hall in Tokyo. Tindall is lid van het uit zes zangers bestaande mannenkoor The Light Blues, waarmee hij over de hele wereld concerten geeft.

John Eliot Gardiner is een van de weinige dirigenten die (met succes) het hele muziekspectrum bestrijken, van hele vroege tot hedendaagse composities. Na zijn studie bij onder anderen Nadia Boulanger begon hij een intensieve concertpraktijk met de door hem opgerichte Monteverdi Choir (vanaf 1964), Monteverdi Orchestra (1968-1978) en English Baroque Soloists (vanaf 1978). Ook vervulde hij gastdirigentschappen in vrijwel alle Europese landen en de Verenigde Staten. In de periode 1981-'83 was hij eerste dirigent van het Vancouver Orchestra en leidde hij opera-opvoeringen in het Royal Opera House en in de English National Opera. Van 1983 tot 1988 was Gardiner muzikaal directeur van de Opéra de Lyon waarmee hij o.m. baanbrekende opvoeringen verzorgde van *Pelléas et Mélisande* en *Chabriers L'Étoile*. In 1986 tekende hij met het Monteverdi Choir en de English Baroque Soloists voor de eerste opvoering, deze eeuw, van *Scylla et Glaucus* van Leclair. John Eliot Gardiner, die als artistiek directeur betrokken is bij het Göttinger Händel Festival en het Veneto Musica Festival, is sinds 1991 chefdirigent van het orkest van de Norddeutsche Rundfunk in

Hamburg. Met dit orkest voerde hij onder meer liederencycli uit van Zemlinsky en Mahler (met Anne Sophie von Otter als soliste), Britten's *War Requiem*, Mahlers Vierde symfonie (met Barbara Bonney) en Kurt Weills *Deadly Sins* (met Ute Lemper).

The **English Baroque Soloists**, een kamerorkest dat speelt op authentieke instrumenten, genieten een grote reputatie als Mozart-vertolkers. Het in 1978 opgerichte orkest heeft onder leiding van John Eliot Gardiner alle late Mozart-symfonieën opgenomen, het *Requiem*, de Mis in C-klein, alle piano-concerten (met Malcolm Bilson als solist) en is vanaf 1990, samen met het Monteverdi Choir, betrokken bij plaatopnamen van de late Mozart-opera's. Tot nu toe verschenen *Idomeneo*, *La Clemenza di Tito* en *Die Entführung aus dem Serail*. Daarnaast is men bezig met een project om alle Bach-cantates op de plaat vast te leggen. In 1990 debuteerde het orkest op de Salzburger Festspiele.

Het **Monteverdi Choir** werd in 1964 in Cambridge door de toenmalige student John Eliot Gardiner voor een uitvoering van Monteverdi's *Mariavespers*. Het koor ontwikkelde zich snel tot een virtuos ensemble en maakte een aantal baanbrekende tournees buiten Engeland, waarbij in een aantal gevallen de muziek van grote componisten werd teruggebracht naar hun plaats van herkomst; Monteverdi in Cremona, Mantua en Venetië, Händel in Halle, Rameau in Dijon, Bach in Ansbach, Bruckner in St. Florian. Het Monteverdi Choir heeft meer dan honderd plaatopnamen op zijn naam staan, met onder meer werken van Bach, Purcell, Haydn, Beethoven en Brahms en was tevens betrokken bij de uitvoeringen en opnamen van Mozarts *Idomeneo*, *La Clemenza di Tito* en *Die Entführung aus dem Serail*.

COLOFON

Dit is een uitgave van het
Holland Festival
Kleiné-Gartmanplantsoen 21
1017 RP Amsterdam
telefoon 020 - 627 65 66
telefax 020 - 620 34 59

Opmaak: Berendina Bakker
Coverontwerp: Studio Anthon Beeke
Drukwerk: SSP, Amsterdam

Hoofdbegunstiger

VSB FONDS

Sponsors Holland Festival

Achmea
Andersen Consulting
Audi/Pon's Automobielhandel B.V.
B.V. Weekbladpers
Coopers & Lybrand
Deloitte & Touche
Dommelsche Bierbrouwerij B.V.
Flashlight Rental B.V.
IBM Nederland N.V.
Koninklijke Ahold nv
Koninklijke PTT Nederland NV
Mediamax Group B.V. Amsterdam
Nationale Postcode Loterij
NOG Verzekeringen
Strik Stoomketelverhuur bv
Stichting De Nationale
Sporttotalisator/De Lotto
Stichting Exploitatie Nederlandse
Staatsloterij
VIB N.V. Vastgoedbeleggingsmij.
de Volkskrant b.v.

de Volkskrant

Subsidiënten Holland Festival

Ministerie van OCenW
Ministerie van Economische Zaken
Ministerie van Buitenlandse Zaken
(afdeling Internationale Culturele
Samenwerking)
Gemeente Amsterdam
Canadese Ambassade

Fondsen

Anjerfonds
Prins Bernhard Fonds
Mondriaan Stichting
Fonds voor de Scheppende Toonkunst
Weidemafonds

*Het Weidemafonds staat pal achter
drukwerk in de schone kunsten.*

Holland Festival Vriendenkring

Alcatel Nederland b.v.
Amsterdam RAI
Catchline Communications BV
Delta Lloyd Verzekeringsgroep NV
EOE-Optiebeurs
Hillen & Roosen B.V.
IBM Nederland NV
Kamer van Koophandel en Fabrieken
voor Amsterdam
Koninklijke Ahold nv
Koninklijke BolsWessanen NV
Koninklijke Nederlandse Toeristenbond/
ANWB
Koninklijke PTT Nederland NV
De Nederlandsche Bank N.V.
Nederlandsche Credietverzekering
Maatschappij nv
NOG Verzekeringen
Rabobank
Sedijko B.V.
SENS Stichting Exploitatie Nederlandse
Staatsloterij
Stichting VSB Fonds

De zichtbaarheid van het
Holland Festival
is vergroot door de
Stadsdrukkerij Amsterdam

De publieke omroep verzorgt programma's rond het Holland Festival 1995:

**Rechtstreeks op Radio 4,
de klassieke muziekzender
van Nederland,
op Nederland 3 bij de NPS
en wereldwijd bij
Radio Nederland Wereldomroep.**

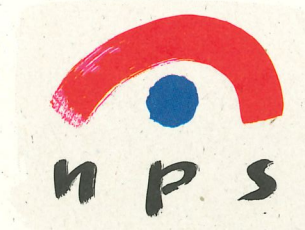
Radio

13 uitzendingen op Radio 4.

De Wereldomroep participeert op ruime schaal in de opnamen van het Holland Festival en zorgt voor de distributie van het materiaal. Met name in Noord Amerika, Latijns Amerika en Europa zijn de muziekproducties van de Wereldomroep veel gevraagd.

Televisie

Diverse programma's op Nederland 3.

nederlandse programma stichting